جدول ذیل به خوبی نشان می‌دهد که «تحالف قوی الدوله» با وجود کسب ۳۵۹ هزار و ۷۷۶ رأی، به همان دو دلیل یادشده در شکست فتحی‌ها، از کسب کرسی‌های بیشتر جا ماند. جدول ذیل به خوبی نشان‌دهنده نقش آرایش غلط انتخاباتی در شکست سنگین این ائتلاف است. (جدول شماره ۱۳)

گروه‌ها و جریان‌های موجود در ذیل «تحالف قوی الدوله» با حضور ۱۴۲ کاندیدا (۷۹ کاندیدا از سوی «قوی الدوله» به رهبری عمار حکیم و ۶۳ کاندیدا از سوی «ائتلاف النصر» به رهبری حیدر عبادی) در ۶۶ دایره انتخاباتی[۱۴] به شکل ذیل مشارکت کردند:

۱- در ۵ دایره برای یک کرسی مختص «زنان»، ۲ کاندیدای زن معرفی کردند. (رقابت درون گروهی)

۲- در ۲۸ دایره کاندیدای «زن» برای یک کرسی مختص «زنان» معرفی نکردند. (از دست دادن امکان کسب کرسی)

۳- در ۵۷ دایره «کمتر» از تعداد کرسی‌های مختص «مردان» کاندیدا معرفی کردند. (از دست دادن امکان کسب کرسی)

نتیجه فقدان سازماندهی کاندیدا«تحالف قوی الدوله» در دوایر انتخاباتی، منجر به آن شد که در ۱۱ دایره انتخاباتی با وجود آنکه مجموع آرا دو یا سه کاندیدای این ائتلاف، بیشتر از میزان آرا کاندیدای راه یافته به مجلس از سایر جریانات سیاسی است اما نتوانستند از مجموع آرا کسب کرده استفاده و به مجلس راه یابند. بدین ترتیب «تحالف قوی الدوله» ۱۱ کرسی مجلس را از دست دادند. بنابراین اگر این ائتلاف آرایش انتخاباتی درستی ترتیب داد، با وجود میزان اندک آرا کنونی خود، دارای ۱۵ کرسی در مجلس عراق می‌بود. این سوءتدبیر همچنین منجر به اهدای سه کرسی این ائتلاف به جریان صدر شده که در مجموع کرسی‌های اهدایی فتحی‌ها نسبت به صدری‌ها را به ۲۰ کرسی افزایش داده است. (جدول شماره ۱۴)

چنان سوءتدبیری را می‌توان اصلی‌ترین عامل شکست هر دو جریان فتحی‌ها و قوی‌الدوله (عبادی و حکیم) دانست.

■ انتخابات ۲۰۲۱: نکات و عبرت‌ها

با گذار از نتایج آماری یاد شده می‌توان انتخابات اخیر را حاوی پرسش‌ها، درس‌ها و عبرت‌های فراوانی دانست.

۱ انتخابات اخیر و کاهش مجدد مشارکت مردم نشان‌دهنده آن است که اکثریت مردم عراق به تغییر از طریق صندوق‌های رأی بی‌اعتماد شده و این بی‌اعتمادی و شکاف میان طبقه حاکم و توده، روز به روز در حال افزایش است. این حجم بالای نارضایتی به مثابه ظرفیتی مناسب برای برخی از طرف‌های داخلی و منطقه‌ای و بین‌المللی جهت استمرار خلق بی‌ثباتی مستمر در همسایه غربی ایران است. در این انتخابات آن چیزی که شکست خورد، تمام عراق بود؛ حتی طرف‌های پیروز! چه آن که ایشان نیز برآمده از یک انتخابات حداقلی بوده و خود نیز نسبت به انتخابات قبلی با ریزش شدید و بی‌سابقه آرا خود مواجه بوده‌اند. بالاترین رأی یک نامزد در انتخابات اخیر عراق ۵۶ هزار و ۷۰۲ رأی بوده است. با این اوصاف، بحران مشروعیت - مقبولیت، کماکان در تعقیب احزاب پیروز و شکست خورده انتخابات و چشم‌انداز تیره و تار در کمین تمام عراقی هاست. (جدول شماره ۱۵)

۲ از آنجا که انتخابات پارلمانی، یگانه انتخابات عراق است که از طریق آن هم رئیس‌جمهور و هم نخست‌وزیر این کشور انتخاب می‌شوند، وزن آن را می‌توان با انتخابات ریاست جمهوری در ایران مقایسه کرد. بررسی مقایسه‌ای انتخابات ۲۰۲۱ عراق با انتخابات اخیر ریاست‌جمهوری در ایران نشان‌دهنده آن است که با وجود فشارهای اقتصادی بی‌سابقه و نارضایتی عمومی از عملکرد اقتصادی و گاه سیاسی دولت‌ها در ایران، رویکرد خاص شورای نگهبان در انتخابات اخیر و رد صلاحیت گسترده نامزدهای رقیب، وجود شرایط خاص کرونایی، فقدان ساختار قبایلی بسیج‌کنندگی همانند عراق، اما مشارکت عمومی در بی‌اقبال‌ترین انتخابات ایران، ۱۰ درصد بیشتر از انتخابات عراق بوده است. این سطح از مشارکت، حتی ۶ درصد کمتر از انتخابات پارلمانی ایران در سال ۱۳۹۸ است که دو روز پس از اعلان خبر شیوع هولناک کرونا و وحشت عمومی از این همه‌گیری برگزار گردید!

۳ نتایج انتخابات و سطح نازل مشارکت عمومی، سؤال‌های بی‌شماری را در خصوص فایده و تأثیر شورش تشرین علیه نظم سیاسی مستقر و دولت عادل عبدالمهدی پدید آورده است؟! به راستی با وجود تغییرات جدی در قانون انتخابات و مشارکت آزادانه بسیاری از ائتلاف‌ها و چهره‌های سیاسی در انتخابات، چه چیزی نسبت به قبل از تشرین ۲۰۱۹ تغییر کرده است؟! با انتخاب قاطع حلبوسی به ریاست پارلمان (و به احتمال فراوان دو چهره حزبی دیگر از سنخ کاظمی و برهم صالح برای دو منصب نخست‌وزیری و ریاست‌جمهوری) فایده و ثمره شورش تشرین، بیش‌تر از هر زمان، مورد تردید قرار گرفته است. روزها و هفته‌های آتی، سنگ محک خوبی خواهد بود در قبال میزان صداقت لایه پروژه‌ای تشرین در بالابردن پرچم مبارزه با فساد که آیا واقعاً هدف مبارزه حقیقی (و طبیعتاً نه شکلی) با فساد بود یا ورود خود به ساختار سیاسی و حذف گروه‌ها و چهره‌های نزدیک به ایران از ساختار قدرت!

۴ بررسی‌ها نشان‌دهنده آن است که شورش تشرین و تغییرات برآمده از آن بیش از هر چیز و همان طور که پیش‌بینی می‌شد نه تنها تغییری در ساختار سیاسی موجود ایجاد نکرد که تنها به تضعیف (کمی و کیفی) بیت شیعی در عراق انجامیده است. شیعیان در انتخابات ۲۰۲۱ و متأثر از قانون جدید انتخابات ۱۵ کرسی خود را به سود کردها و اهل سنت از دست داده‌اند. همچنین در مقایسه با گذشته و متأثر از شورش تشرین، شیعیان برخلاف اهل سنت در بدترین دوره خود از حیث انسجام سیاسی و اجتماعی به سر می‌برند. بویژه در غیاب نیروی همگراساز بیرونی مورداجماع و نیز فقدان رهبری داخلی تصدیگر مقبول همه طرف‌ها، به نظر می‌رسد آرایش سیاسی عراق حسب شرایط، به سوی یکی از دو گزینه هرج و مرج بیشتر یا نظمی اقتدارگرا پیش خواهد رفت که در آن هر یک از دو مؤلفه کارآمدی یا مردمسالاری و چه بسا در بدترین سناریو، هر دو آنها به محاق خواهند رفت.

۵ پس از اهل سنت، صدر را می‌توان بزرگ‌ترین برنده تحولات ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ عراق و انتخابات برآمده از آن دانست. با این حال، این انتخابات بخوبی نشان داد که محبوبیت جریان صدر با شیب تندتری نسبت به دیگر گروه‌ها و جریان‌های شیعی در جامعه عراق در حال کاهش است. آن طور که گذشت، انسجام آرایش انتخاباتی و عدم تکثر نامزدها در کنار رهبری کاریزماتیک صدر، فعالیت تشکیلاتی منسجم صدری‌ها و تعبد مثال زدنی هواداران و مسئولان این جریان به دستورات صدر جوان در کنار مشارکت حداقلی مردم (همچون انتخابات ۲۰۱۸) اصلی‌ترین عامل پیروزی صدر (به معنای کسب بیشترین کرسی) بوده است. این پیروزی وقتی با حمایت‌های داخلی و منطقه‌ای از صدر، رویکرد فشار خیابانی صدر و در نهایت رویه یکجانبه‌گرایانه مرسوم صدر در مسائل سیاسی همراه باشد، می‌توان آن را بزرگ‌ترین چالش مشترک نجف و گروه‌های مقاومت در دوره پیش رو عنوان کرد. مقتدی با این پیروزی (که با وجود ریزش شدید پایگاه مردمی وی به دست آمده است) تلاش خواهد داشت در دوره پیش رو تکلیف خود را با «حوزه صامته» و «شبه نظامیان گستاخ» یکسره کند. بویژه در ذیل کاهش نقش ایران در عراق در دوره غیاب سردار سلیمانی و به احتمال زیاد ظهور نجف متکثر در دوره پساسیستانی (با ریزش حالت هرمی مرجعیت و مواجه شدن با پدیده تکثر مراجع دینی در نجف همانند دوره پسابروجردی در قم) و در نتیجه ضعف مکانت و جایگاه نهاد دین در تحولات سیاسی و کاهش نفوذ کلمه آن در میان توده‌ها، صدر جوان آزادی عمل بیشتری برای خود برای یک‌دست کردن فضای سیاسی و مذهبی بیت شیعی عراق متصور است. دو ماجرای اعلان تنظیف نجف در روز تشییع مرحوم سید محمدسعید حکیم و نیز ماجرای عزل خیابانی استانداران نجف و ناصریه و انتصاب استاندارهای صدری به این مناصب بخوبی گویای رویه پیش روی صدر در تعامل با هر دو نهاد دین و قدرت است.

با این حال، برخلاف دیگر ادوار که صدر جوان کوشید ضمن مشارکت در ساختار قدرت، همزمان نقش اپوزیسیونی خود را حفظ کند، این بار از موضع «اعتراض» به جایگاه «پاسخگویی» خواهد آمد و در کشوری که مردم آن کاسه صبرشان زود لبریزمی شود، دیری نخواهد پایید که همین میزان باقی‌مانده از پایگاه اجتماعی را نیز از دست بدهد. مگر آن که صدر جوان با حمایت طیف داخلی و قطب خارجی، دولت اقتدارگرای کارآمدی ترتیب دهد که موفق به بازگرداندن ثبات و توسعه به کشور شود. چه آن که از اساس در عراق می‌توان حکومت کرد اما حکمرانی حامل ثبات و توسعه، جز به پشتوانه یک نظم اقتدارگرا امکان‌پذیر نخواهد بود.

۶ به رغم بمباران تبلیغاتی سنگین گروه‌های مدنی و برخی جریان‌های دینی مخالف یا رقیب ایران در عراق، ۴۵۳ نامزد گروه‌ها و جریان‌های همسو با همسایه شرقی عراق، شامل فراکسیون فتح مجلس چهارم و دولت قانون و برخی از گروه‌های دیگر (همچون تیار الفراتین، حزب ثارالله اسلامی، تنظیم داخل، دو کرسی اقلیت‌ها و...)[۱۵] در مجموع موفق به کسب ۱۶۸۷۷۰۸ رأی و ۶۵ کرسی در پارلمان کنونی شده‌اند که قریب به دو برابر آرای جریان صدر و بیش از ۴۵۰٪ بیشتر از آرای مدنی‌ها (۳۶۷۶۹۰ رأی) به حساب می‌آید.

با این حال باید توجه داشت که «رأی» را می‌توان از دو جنبه مورد توجه قرار داد. از جنبه شناخت میزان محبوبیت و پایگاه اجتماعی و از جنبه تبدیل آن به قدرت سیاسی! مشکل اصلی گروه‌های نزدیک به ایران در عراق آن است که به دلایل متعدد از جمله اختلاف و عدم انسجام، محافظه‌کاری عریان و از همه مهم‌تر فقدان رهبری یکپارچه، توان تبدیل پایگاه اجتماعی خود به قدرت سیاسی (شامل افزایش تعداد کرسی‌ها و بیشینه‌سازی نقش سیاسی) را از دست داده‌اند. درست در نقطه مقابل گروه‌های تشرینی و جریان صدر به‌دلیل برخورداری از میزه انسجام (انسجام شبکه‌ای یا هرمی) و ایفای متهورانه نقش سیاست خیابانی کمینه پایگاه اجتماعی خود را به قدرت سیاسی تبدیل می‌کنند. برای مثال حملات مکرر به کنسولگری‌های ایران در عراق، همواره توسط چندده عدد از جوانان تشرینی یا صدری تحقق می‌یافت اما آثار آن در فضای سیاسی و رسانه‌ای بسیار هولناک بوده و به گونه‌ای به مثابه باور عمومی شیعیان تلقی می‌شد.

در هر صورت این انتخابات مجدداً نشان داد که مشکل اصلی جریان‌ها و گروه‌های نزدیک به ایران ،نه محبوبیت (طبیعتاً در قیاس با دیگر بازیگران سیاسی و نه به‌صورت عام) که مدیریت است. گروه و جریان نزدیک به مقاومت باید بدانند که انسجام و وحدت نظر، اصلی پیش‌شرط موفقیت ایشان در جامعه بحران‌زده و پیچیده عراق است. این انتخابات بخوبی نشان داد که ایشان نه از جنبه حمایت مردمی که همواره از جنبه قدرت‌طلبی و سهم‌خواهی خود آسیب ببینند. سهم‌خواهی این جریان و گروه بویژه در شرایط فقدان عامل همگراساز مؤثر (شخص سردار سلیمانی) بخوبی خود را نشان داد.

۷ برخلاف تمام هیاهوی جریان‌های ضد ایرانی فعال در بیت شیعی موسوم به جریان تشرینی، تجربه این انتخابات به تمام معنا آزاد و برگزار شده از سوی دولت برآمده از شورش تشرین، نشان داد که این جریان‌ها از پایگاه مردمی بسیار نازلی در عراق (اعم از تحریم‌کننده یا شرکت‌کننده در انتخابات) برخوردار هستند. ۱۲۹ نامزد گروه‌های تشرینی و مدنی در این انتخابات و با وجود حمایت سیاسی منطقه‌ای و بین‌المللی و نیز چتر گسترده رسانه‌ای تنها موفق به کسب ۹ کرسی و ۳۵۲۴۴۹ رأی (میانگین ۲۷۳۲ رأی بابت هر نفر) شدند.[۱۶] این نشان‌دهنده آن است که این گروه‌ها تنها از حمایت ۴۰.۱٪ از مجموع واجدین شرایط (۲۵۰۲۹۳۹۴ نفر) و نیز ۳.۶۶٪ از شرکت‌کنندگان در انتخابات (۹۶۲۹۶۰۱ رأی) برخوردار بوده و ادعای اکثریت از سوی ایشان هم همانند ادعای اکثریت دیگر گروه‌های عراقی، شعاری و هیاهو است.

در نتیجه، ایشان یا باید قواعد دموکراسی را پذیرفته و به وزن اندک خود اشراف و در نتیجه به سهم اندک خود از کیک قدرت عراق قانع باشند یا کماکان مسیر هرج و مرج و باج‌گیری خیابانی را دنبال کنند. نویسنده بر این باور است که این جریان در دولت جدید نیز کماکان به‌عنوان ابزار فشار خیابانی و رسانه بر گروه مقاومت و بعدتر علیه جریان صدر ایفای نقش خواهد کرد. به نظرمی رسد حامیان داخلی و خارجی این جریان اساساً تمایل چندانی برای به قدرت رسیدن این جریان داشته باشند. چه آن که ایشان بیشتر از هر چیزی برای جوانان تشرینی، نقش ضد سیستمی (در کنار یک نقش سیستمی ویترینی و ضعیف) را خواستار هستند. مزیت اصلی تشرین برای گردانندگان پشت صحنه، شعله‌ور کردن خیابان است و نه تصدی‌گری!

۸ نتایج انتخابات (گرایش آرا و سهمیه کرسی‌ها) نشان‌دهنده آن است که برخلاف تبلیغات رسانه‌ای، جریان‌های مدنی کم‌ترین جای پایی در بصره به مثابه قطب تدین عراق ندارند و بصره کماکان اصلی‌ترین پایگاه مقاومت در عراق است. برای نمونه در حالی که ائتلاف مستقلین ۲ کرسی و جریان صدر ۹ کرسی را به دست آورده‌اند، دیگر ائتلاف‌های شیعی نزدیک به ایران و برخوردار از عقبه اسلام‌گرایی ۱۴ کرسی دیگر را به دست آورده‌اند و ائتلاف‌های مدنی به طور کامل ناکام مانده‌اند. مجموع آرای گروه‌های مدنی و ضد ایرانی حاضر در بصره شامل حرکت امتداد، حزب مدنی، حزب کمونیست و تحالف مدنی دموکراتیک روی هم رفته از ۱۲۵۱۱ تجاوز نکرده است. این در حالی است که در این استان تنها جنبش حقوق (در نخستین تجربه خود) ۱۷۲۳۳ رأی آورد. دولت قانون ۴۱۵۹۴ رای، العقد الوطنی ۳۹۷۵۹ رای، تحالف قوی‌الدوله ۳۶۱۰۴ رأی و در نهایت ائتلاف فتح ۴۵۱۸۹ رأی آورد. جریان صدر نیز به تنهایی ۷۸۶۵۷ رأی به دست آورد. پیش از این و در سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۱ نیز تلاش تشرینی‌ها برای شبیه‌سازی وضعیت ناصریه و نجف در جنوبی‌ترین استان عراق، با ناکامی جدی مواجه شده بود. موفقیت اصلی گروه‌های مدنی- تشرینی شیعه عمدتاً در دو استان بابل و ذیقار (با ۷ کرسی از ۱۰ کرسی) بوده است.

۹ شکست سنگین عمار حکیم و حیدرالعبادی که هر دو از احزاب شیعی محرک شورش تشرین به شمار می‌آمدند، درس عبرت خوبی برای سیاستمداران است که به طمع قدرت بیشتر، این چنین دست خود را کاملاً از قدرت کوتاه نکنند و صندوق رأی را فدای لشکرکشی خیابانی نکنند. حکیم و العبادی که از تشرین به‌دنبال بازگشت به قوه مجریه بودند، حالا حتی کمترین جایی در پارلمان نیز نداشته و مجبور به ائتلاف با یکی از دو گروه اصلی شیعی هستند. آن هم در ضعیف‌ترین قواره و بدون امکان وضع هیچ شرط و شروطی!

۱۰ نوری مالکی نشان داده است که کماکان باهوش‌ترین و نزدیک‌ترین سیاستمدار شیعی عراق به «عقلیه حکمرانی» است. او بیش از هر کس می‌داند که رفتارهای پاندولی و موازنه‌گرایانه، در نهایت منجر به از دست رفتن پایگاه اجتماعی هر حزب یا جریانی است. همچنین متأثر از تجربه طولانی مدت سیاستمداری، وی کاملاً به قواعد آرایش انتخاباتی آگاه بوده و مسأله مهم تناسب نامزدها به کرسی‌ها را در ارائه فهرست انتخاباتی درنظر داشته است. تعداد نامزدهای دولت قانون در ۸۳ دایره انتخابی، تنها ۷۱ نامزد بوده است. نتیجه آن می‌شود که با وجود تخریب شدید چهره‌اش توسط رسانه‌های مختلف شیعی و سنی درخلال ۱۵ سال گذشته اما موفق می‌شود با وجود کاهش ۳۰ درصد آرای دولت قانون (از ۷۲۵۱۰۸ رأی در سال ۲۰۱۸ به ۵۰۲۱۸۸ رأی در ۲۰۲۱) اما کرسی‌های خود را از ۲۵ در سال ۲۰۱۸ به ۳۳ در سال ۲۰۲۱ افزایش دهد.

۱۱ شکنندگی کنونی در عراق و واگرایی حداکثری در بیت شیعی به طور طبیعی کفه ترازوی نفوذ در این کشور را به سود محور سنی-عربی در منطقه گسترش خواهد داد که بتدریج در سال‌ها و دهه‌های پیش رو می‌تواند قدرت گرفتن تطبیع‌گرایان و هواداران سازش با اسرائیل را (حتی در درون بیت شیعی نیز) در این کشور به‌دنبال داشته باشد.

۱۲ عراق آرام نخواهد شد متأثر از ساختار اجتماعی هرمی و ادراک تاریخی توده‌ها، عراق در جست‌وجوی سبکی از اقتدارگرایی و نظم انقیادطلب خواهد بود. از همین روست که هر روز صندوق انتخابات بیشتر از قبل منزوی‌تر شده و خیابان ها فعال‌تر! پیش نیاز بازگشت نظم اقتدارگرا، سطحی از هرج و مرج است که مانع از تأمین خدمات مورد نیاز توده باشد. تا همین الان نیز بخشی از این هرج و مرج شکل گرفته است. به نظر می‌رسد روزها و هفته‌های پیش رو عراق با موجی از ترورها و انفجارهای مجهول مواجه باشد که طبق همیشه انگشت اتهام به سوی گروه‌های نزدیک به ایران نشانه خواهد رفت. تحکیم روابط عراق با اردن و مصر و تجلیل بی‌سابقه صدر از عبدالفتاح سیسی، نشان‌دهنده الگوی مطلوب حکمرانی صدری‌ها و مدنی‌ها در عراق است که اگرچه تضادهای ریشه‌ای با یکدیگر دارند اما در ضرورت حذف دیگر اضلاع و تفرد در حکمرانی با یکدیگر اتفاق‌نظر کامل دارند. جالب آنکه توده خسته از چنددهه جنگ و عقب‌ماندگی نیز از «نظم اقتدارگرای خدمات‌گرا» بر یک «نظم دموکرات ناکارآمد» بخوبی استقبال خواهند کرد. براستی آیا با توجه به تکثر بازیگران و تضاد اراده‌های ایشان و نیز با توجه به بی‌حوصلگی توده و فشار ایشان برای اصلاح پروازی، در عراق امکان خلق یک نظم دموکراتیک خدمات‌گرا در بازه زمانی کوتاه مدت (لااقل ۵۰ تا ۱۰۰ سال) امکان‌پذیر است؟!

۱۳ دیری نخواهد پایید که حتی کردها و اهل سنت که امروزه در منسجم‌ترین حالت خود می‌نمایند، مجدداً گرفتار تفرقه و انشقاق شوند. گذشته از انسجام امروزی سنی‌ها نیز، بیش از آنکه معلول بلوغ و رضایت قلبی ایشان باشد، توافقی موقت و متأثر از فشارهای حامیان منطقه‌ای (امارات، قطر، سعودی و ترکیه) و ترتیبات سیاسی فیمابین ایشان است که آثار خود را در بیت سنی عراق نشان داده است. آنها نیز کمی بعد به‌دلیل رقابت‌های داخلی و تضاد اراده حامیان منطقه‌ای‌شان مجدداً به خانه اول بازخواهند گشت. منازعات شیعیان فاقد تجربه حکمرانی نیز استمرار خواهد یافت. به نظر تا آنجا که یک برخورد مسلحانه میان ایشان توازن ایجاد کرده و ایشان را به عقلیه حکمرانی و فهم ضرورت تقسیم کیک قدرت بکشاند. مانند آنچه در دهه هشتاد میلادی میان امل و حزب‌الله در لبنان رخ داد. با این حال پرسش مهم آن است که در فردای چنان روزی اساساً شیعیان در ساختار قدرت حضور خواهند داشت و سهمی از این کیک برایشان باقی خواهد ماند یا مناسبات به وضعیت سال‌های ۱۰۵۰م (سقوط آل بویه در بغداد) تا ۲۰۰۳ (سقوط نظام بعث) بازخواهد گشت و معادله اقلیت حاکم و اکثریت محکوم (اگرچه این بار با حضور ویترینی اکثریت در قدرت) مجدداً احیا خواهد شد؟!

۱۴ آنچه در این سال‌ها در عراق گذشت، پادزهر مؤثری برای مهار موج دموکراسی‌خواهی در کشورهای عربی منطقه بود. حالا نظام‌های مستبد منطقه‌ای که در ابتدا از سقوط صدام نگران بودند، متأثر از شرایط کنونی عراق (که البته خود نیز دستی مؤثر در آتش شکل‌گیری آن داشتند) می‌کوشند با طرح دوگانه «نظم‌های اقتدارگرای کارآمد» یا «نظم‌های دموکرات ناکارآمد» توده‌ها را از حتی تأمل و درنگ درخصوص گزینه دموکراسی برحذر دارند. براستی آیا راه سومی وجود دارد؟! بله!گذار تدریجی (و نه دفعی) به دموکراسی و حاکمیت اراده مردم! تجربه عراق نشان داد که تا زمینه‌ها و لوازم تحقق مردم‌سالاری (از جمله فرهنگ سیاسی-اجتماعی پذیرنده لوازم آن) پدید نیاید، هر گونه دموکراتیزاسیون قهری و دفعی، منجر به شکست و بازگشت ارتجاعی‌تر به نظم‌های اقتدارگراست.

نام ائتلاف	حرکة حسم للاصلاح	اشراقه‌کانون	اتحاد اسلامی کردستان	تحالف تصمیم	الجیل الجدید	عقدالوطنی	امتداد	فتح	دولة القانون
تعداد رای	۲۶۹۷۳	۱۰۰۳۷۳	۱۰۴۰۲۰	۱۵۲۶۰۴	۲۳۳۸۳۴	۲۳۵۷۲۶	۲۹۹۳۰۳	۴۶۴۰۴۵	۵۰۲۱۸۸
تعداد کرسی	۳	۶	۴	۵	۹	۵	۹	۱۷	۳۳

جدول شماره ۱۳: مقایسه نسبت آرا به کرسی‌های برخی ائتلاف‌های انتخاباتی با تحالف قوی الدوله

کرسی	استان	دایره	کاندیدا	آراء	جریان سیاسی	مجموع آراء	نتیجه	کرسی	استان	دایره	کاندیدا	آراء	جریان سیاسی	مجموع آراء	نتیجه
۱	بصره	۵	حیدر مصطفی مهوس عذافه		الکتلة الصدریة	۱۰۱۸۸	پیروز	۷	کربلاء	۳	ابتسام هاشم عبد حسین الابراهیمی		المنتج الوطنی	۱۷۳۰	پیروز
	بصره	۵	جواد عبدالعباس محمد جاسم الاماره	۷۱۱۵	تحالف قوی الدوله	۱۱۰۲۸	شکست		کربلاء	۳	عمار شاکر هادی عبدالحمید العطار	۱۲۴۳	تحالف قوی الدوله	۲۳۸۱	شکست
	بصره	۵	ذباب عبدالله عبدالحسین فدعم الحجاج	۳۹۱۳	تحالف قوی الدوله		شکست		کربلاء	۳	صفاء هاشم جواد احمد نصرالله	۱۱۳۹	تحالف قوی الدوله		شکست
۲	قادسیه	۳	حیدر علی شیخان بربوتی الجیوری		تجمع أقتدار وطن	۷۴۵۳	پیروز	۸	بغداد	۷	ابتسام جاسم کریم حیدر التمیمی		الکتلة الصدریة	۴۰۹۲	پیروز
	قادسیه	۳	علی مانع عطیه سلمان البدیری	۶۶۰۱	تحالف قوی الدوله	۱۰۱۰۸	شکست		بغداد	۷	انسجام عبدالزهره جواد علی الغراوی	۴۰۶۲	تحالف قوی الدوله	۴۷۶۸	شکست
	قادسیه	۳	جبیر سلمان خماط عوفی الجیوری	۲۹۹۴	تحالف قوی الدوله		شکست		بغداد	۷	کولشان جلال مصطفی محمد کمالی	۷۰۶	تحالف قوی الدوله		شکست
	قادسیه	۳	ابتسام محمد علی موسی العوادی	۵۱۳	تحالف قوی الدوله		شکست	۹	بغداد	۱۲	حسین سعید کاظم علی الربیعی		مستقل	۴۲۳۱	پیروز
۳	بابل	۱	حیدر محمدکاظم خضیر عباس		اشراقة کانون	۱۱۰۱۱	پیروز		بغداد	۱۲	صلاح الدین محمد نواف فرحان الدلیمی	۲۲۸۲	تحالف قوی الدوله		شکست
	بابل	۱	اسعد منعم عبدالکاظم معترک المسلماوی	۷۷۷۰	تحالف قوی الدوله	۱۳۶۸۰	شکست		بغداد	۱۲	غیث خالد کریم احمد الشیخلی	۹۹۴	تحالف قوی الدوله		شکست
	بابل	۱	فلاح عبدالکریم راضی منوخ الخفاجی	۵۹۱۰	تحالف قوی الدوله		شکست		بغداد	۱۲	محمد حسین علی اسد الحکیم	۸۷۶	تحالف قوی الدوله	۴۵۲۴	شکست
۴	بابل	۲	امیر کامل محمد حمود المعموری		مستقل	۶۳۹۵	پیروز		بغداد	۱۲	شذی صالح مهدی عبدالله العبیدی	۲۹۳	تحالف قوی الدوله		شکست
	بابل	۲	صادق مدلول حمد جاسم البوجاسم	۶۴۹۳	تحالف قوی الدوله	۱۱۱۸۰	شکست		بغداد	۱۲	اسعد نجم عبود جباره فرجاوی	۹۹	تحالف قوی الدوله		شکست
	بابل	۲	حسین عبدالرضا جواد عبود الهلوج	۴۶۸۷	تحالف قوی الدوله		شکست	۱۰	دیالی	۳	سالم ابراهیم کیطان حسین العنبکی		تحالف الفتح	۳۵۴۳	پیروز
۵	بابل	۳	سها باسم عبدالامیر کاظم الزبیدی		الکتلة الصدریة	۹۱۷۳	پیروز		دیالی	۳	ریاض عباس عبدالله خلف التمیمی	۱۲۰۰۷	تحالف قوی الدوله	۱۷۱۱۳	شکست
	بابل	۳	الاء عبدالستار جبار حسانی الخزعلی	۵۵	تحالف قوی الدوله	۹۶۴۵	شکست		دیالی	۳	قاسم عوده جواد وحید المعموری	۵۱۰۶	تحالف قوی الدوله		شکست
	بابل	۳	حسن فدعم عسل حسین الجنابی	۶۵۱۱	تحالف قوی الدوله		شکست	۱۱	نینوی	۴	زلیخه الیاس قلی قدو بکار		حرکة حسم للاصلاح	۴۹۱۹	پیروز
	بابل	۳	حسین عبدالخضر شاهر ساجت	۳۰۷۹	تحالف قوی الدوله		شکست		نینوی	۴	زینب صباح صالح باقر فاضلیان	۲۸	تحالف قوی الدوله	۹۶۰۸	شکست
۶	نجف	۱	عقیل عباس جساب عطیه القتلاوی		ائتلاف دولة القانون	۸۳۳۰	پیروز		نینوی	۴	خلیل محمدسعید احمد عباس جولاق	۹۵۸۰	تحالف قوی الدوله		شکست
	نجف	۱	عبدالله محمد سلمان جاسم الغزالی	۶۰۶۸	تحالف قوی الدوله	۱۱۲۴۶	شکست								
	نجف	۱	حیدر حمید حسان محمود محمود	۵۳۷۸	تحالف قوی الدوله		شکست								

جدول شماره ۱۴: شکست ائتلاف تحالف قوی‌الدوله در ۱۱ دایره انتخاباتی به‌دلیل آرایش خطای انتخاباتی

تعداد رای	زیر ۵هزار رای	بین ۵ تا ۱۰ هزار رای	بین ۱۰ تا ۲۰ هزار رای	بین ۲۰ تا ۳۰ هزار رای	بین ۳۰ تا ۴۰ هزار رای	بین ۴۰ تا ۵۰ هزار رای	بین ۵۰ تا ۶۰ هزار رای
تعداد نامزد پیروز	۲۱	۱۶۵	۱۳۲	۳۳	۵	۲	۱

جدول شماره ۱۵: آرایش آرای نامزدهای پیروز انتخابات ۲۰۲۱

■ پی‌نوشت

[۱] خاطرنشان می‌سازد که آمار و جداول این یادداشت، همگی حاصل زحمات یکی از مسلم‌ترین استادان حوزه عراق است که آن را بدون هیچ چشمداشتی و با سخاوت مثال زدنی در اختیار نویسنده قرار داده و خواستند نام شان منتشر نشود. در نتیجه جوهره این نوشتار، حاصل زحمات ایشان است. با این حال به‌دلیل تناقض‌های موجود در آمارهای ارائه شده از سوی کمیسیون انتخابات، تلورانس‌های درنهایت یک تا دو درصد (مثبت یا منفی) در اعداد و ارقام قابل چشم‌پوشی است.

[۲] عملکرد کمیسیون انتخابات عراق در این دوره یکی از بدترین ادوار خود را تجربه کرده است. در شرایطی که در یک مرحله و به‌طور رسمی میزان واجدان شرایط ۲۴۹۰۷۶۷۹ اعلام شد، در نهایت این کمیسیون بدون توجه به رویه مرسوم شمارش واجدان شرایط رأی بر اساس قاعده (اتباع عراقی بالای ۱۸ سال) صرفاً افرادی که برای دریافت کارت انتخاباتی ثبت‌نام کرده بودند (۲۲۱۱۶۳۶۸ نفر) را به‌عنوان واجدان شرایط معرفی کرد. این در حالی است که در تمام ادوار پیشین، ملاک واجدان شرایط رأی، سن ۱۸ سال بود. در حقیقت، این تکنیکی بود برای دستکاری در سطح مشارکت در انتخابات و افزایش مصنوعی تعداد مشارکت‌کنندگان. نکته جالب آن است که از جمع تعداد واجدان شرایط رأی در مجموع استان‌ها که توسط خود کمیسیون منتشر شده است عدد ۲۵۰۲۹۳۹۴ نفر (و نه حتی ۲۴۹۰۷۶۷۹) به دست می‌آید.

[۳] البته این نکته را باید همواره مدنظر داشت که در کشوری همچون عراق، همواره بخشی از آرای نامزدهای انتخاباتی بویژه در حوزه‌های کوچک‌تر، ناشی از تعصبات و انتمائات قبایلی است و ضرورتاً ارتباطی با پایگاه اجتماعی حزبی نامزد موردنظر ندارد. با این حال این در خصوص همه ائتلاف‌ها صادق است.

[۴] البته نکته‌ای که باید توجه داشت آن است که حدود ۱۱۰ تا ۱۳۰هزار رأی متعلق به گروه‌های کمونیستی همپیمان صدر در انتخابات ۲۰۱۸ است که در انتخابات اخیر راه‌شان را از یک‌دیگر جدا کردند. حزب کمونیست عراق در انتخابات سال ۲۰۱۴م در ضمن ائتلاف مدنی دموکراتیک به همراه دو حزب الشعب و جریان دموکراتیک درنهایتاً موفق به کسب ۱۱۲۵۶۳ رأی شد.

[۵] ائتلاف فتح در سال ۲۰۱۸، متشکل از ۱۷ گروه بود ولی در سال ۲۰۲۱ از شش گروه تشکیل شد. برخی از گروه‌ها در انتخابات شرکت نکردند و برخی دیگر در قالب ائتلاف‌های دیگر در انتخابات ۲۰۲۱ مشارکت کردند. ر.ک: جدول شماره ۵.

[۶] سائرون در انتخابات ۲۰۱۸ موفق به کسب ۱۳۳ هزار رأی بیشتر (۱.۲درصد رأی بیشتر) نسبت به ائتلاف فتح شده بود.

[۷] شامل ائتلاف فتح ۲۰۲۱، افراد و گروه‌هایی که در انتخابات ۲۰۱۸ در ذیل ائتلاف فتح بوده و این بار در قالب ائتلاف‌های دیگر وارد کارزار انتخابات شدند و نیز افراد یا گروه‌هایی که بعد از تشکیل پارلمان ۲۰۱۸ به فراکسیون فتح پیوستند. ر.ک: جدول شماره ۵.

۱۸ کرسی از ۱۲۳ کرسی ۹ استان شیعه نشین، ۴کرسی از ۶۹کرسی بغداد و ۹ کرسی از ۸۴ کرسی استان‌های مختلط سنی

[۹] شامل ۱۳۶۷۵۵۲ رأی ائتلاف فتح و ۲۴۸۷۲۵ رأی افراد پیوسته به فراکسیون فتح در مجلس چهارم

[۱۰] هادی معصومی زارع، تحلیلی بر انتخابات عراق و پیروزی غیرمنتظره ائتلاف سائرون، اندیشکده مرصاد، ۸ خرداد ۱۳۹۷. به آدرس ذیل:

https://mersadcss.com/products/(تحلیلی-بر-انتخابات-عراق-و-پیروزی-غیرم